

## Web Tabanlı Eğitimin Demokrasi Bilincinin Gelişimine Etkisi

Erdoğan TEZCİ, Fırat Üniversitesi, etezci@firat.edu.tr

### ÖZET

Demokrasi ve demokratik değerlerin öğrencilere benimsetilmesi günümüz dünyasında insanların barış içinde bir arada yaşamaları açısından önemlidir. İlköğretim programlarında ise gerek demokrasinin ne olduğu gerekse demokrasinin uygulama biçimlerine sınırlı olmakla beraber yer verilmektedir. Ancak, eğitim etkinliklerinde genellikle sınıf içinde geleneksel yaklaşımlarla daha dar bir alanda uygulama ve öğretim yapılmaktadır.

Bu araştırmada, ilköğretim beşinci sınıfta iki farklı okuldaki öğrencilerin demokratik anlayışlarının web tabanlı öğretimle hangi düzeyde geliştiğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla, Murat ve Elazığ İlköğretim Okulu beşinci sınıfta okuyan toplam 56 öğrenci (34 öğrenci kontrol grubu, 22 öğrenci deney grubu) örnekleme alınmıştır. Deney grubunda dersler web tabanlı öğretimle, kontrol grubunda ise geleneksel öğretmen merkezli anlatım yöntemi ile ders işlenmiştir. Araştırmada nicel veriler performans değerlendirme yönergesi (rubrik) ile değerlendirilmiş ve nitel veriler için içerik çözümlemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu, nitel veriler açısından kontrol grubuna göre anlamlı farklılık ( $p<.05$ ) gösterirken nicel verilerin analizinde deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre önemli ölçüde farklılaşma gösterdiği görülmüştür.

### ABSTRACT

Adopting democratic values for students is important for living in peace. Democracy is included in primary school programs though limited. But the educational activities are more traditional. In this study, fifth grade students were surveyed. It was aimed to determine the effect of web-based instruction on democratic values of the students in two different schools. For that aim, totally 56 students were included into the study. There are 34 students in control group, 22 students in experimental group. Quantitative data were evaluated by means of performance evaluation instructions. Qualitative data were analyzed by content analysis. Results indicate that experimental group showed statistically significant differences ( $p<.05$ ) from the point of qualitative data.

### 1.0. GİRİŞ

Bilgisayarların ortaya çıkmasıyla başlayan süreçte bilgisayar, temel öğrenme aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönem uygulamalarda temel bilgisayar okur yazarlık becerilerinin öğretimi ön planda yer almıştır (Jonassen ve Reeves, 1996). Bilgisayar ve internet teknolojilerindeki gelişmeler, bilgisayar öğretimi yerine bilgisayarların öğrenme ve öğretim amaçlı yararlanıldığı araçlar konumuna gelmiştir. Bu gelişmeler geleneksel öğretim-öğrenme anlayışlarındaki değişimi de beraberinde getirmiştir.

Öğretmenin sınıf ortamında tek bilgi kaynağı olduğu anlayışı yerine öğrencilerin öğrenmesine rehberlik yapma, öğrencileri düşünmeye yöneltme gibi görevler önemli duruma gelmiştir. Özellikle, informasyonun bilgisayar ve ağ temelli teknolojilerle kolayca paylaşılabilir ve dağıtılabılır hale gelmesi öğretmenin geleneksel rolünün değişiminde önemli bir etken olmuştur. Öğrencilerin çeşitli kültürleri ve bakış açılarını tanıma imkanı sağlayan internet bireysel yeterlikleri önemli ölçüde etkilemeye başlamıştır. İnternet ve internet teknolojilerinin getirdiği olanaklar, bilgilenme, tartışma, çözüm oluşturma, görüş bildirme boyutlarıyla, hızlı, zahmetsiz, ucuz ve yaygın olarak hayata geçme şansına sahiptir. Aynı zamanda teknolojilerin insan-makine anlayışını yansıtan geleneksel uygulamaların ortaya koyduğu sınırlılıkları ortadan kaldırmaktadır. Öğrenenler bu sayede, bilgiyi depolama, manipüle etme kullanma ve oluşturma şansına sahip olabilmektedir (Stromen, 1992). Bilgisayar ve ağ tabanlı teknolojiler, sunduğu imkanlarla öğrenenleri bir mekana ve zamana bağlı kalmaktan alıkoymaktadır. Bu yönüyle, WTO uygulamalarının öğrenenlerinin demografik özellikleri de sınıf öğretimine dayalı öğrenenlerinkinden farklı olmaktadır (Demirli, 2002). Ancak, web tabanlı öğretim uygulamaları başlı başına bir öğretim ortamı olarak kullanılsa da geleneksel sınıf öğretiminin desteklenmesi amacıyla da etkin olarak kullanılmaktadır.

Teknolojik ve bilimsel gelişmeler, bilgi ve onun doğasına yönelik anlayışlardaki değişimler, öğrenme ve öğretme anlayışlarındaki farklılaşmalar, teknolojinin öğretmen gibi bilgi aktaran, öğretmenin sınıf ortamında yardımcısı konumundan, teknoloji ile öğrenme (İpek, 2001), öğrenmeyi öğrenen merkezli kılan öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecek kullanımları önemli hale gelmiştir. Geleneksel sınıf ortamının sıkıcılığından kurtarma eğitim-öğretim etkinliklerinde teknolojiyi kullanma ile mümkün olacaktır. Bu çerçevede web tabanlı eğitimle grafik, resim, metin, ses unsurlarının birlikte kullanımına imkan sağladığı, değişik sayfalara gitme imkanı sağlayan linkler, internetin yazı, resim, ses, film, animasyon gibi pek çok farklı yapıdaki verilere

etkileşimli bir şekilde ulaşılmasını ve verilerin depolanması sağlayan çoklu ortam yapısı geleneksel okul ortamı içinde zengin uygulamalara imkan sağlamaktadır.

Web'in ve internet teknolojilerinin sınıf ortamında zihinsel araçlar olarak kullanılması öğrencilerin öğrenmesini destekleyecek ve geleneksel sınıf ve öğretim uygulamalarının sınırlılığını ortadan kaldıracaktır. Özellikle demokrasi gibi sosyal alanlarda genellikle sınıf içinde geleneksel yolla öğretim etkinlikleri yapılmaktadır. Bu durum öğrencilerin ilgili konuları derinlemesine öğrenmesinde çeşitli bakış açılarını görmelerinde sınırlılık oluşturmaktadır. Oysa, bu gibi konuların çağdaş teknolojileri kullanılarak öğretimi bu sınırlılıkların ortadan kaldırılmasında etkili olacaktır (Campbell, 1999; Wilson ve Lowry, 2000). Bu çerçevede bu araştırma ile geleneksel öğretim ve sınıf atmosferine bir alternatif olarak web ve internet teknolojilerinin uygulamasını ortaya koymak ve öğrenci anlayışlarına olan etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

## 2.0. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada demokrasi konusunun öğretiminde web tabanlı eğitim uygulaması ile geleneksel öğretim uygulaması karşılaştırılmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin demokrasi anlayışlarının gelişimine web tabanlı eğitimin etkililiğini belirlemektir. Bu amaç çerçevesinde çalışmada Sosyal Bilgiler dersinde demokrasi konusunun öğretiminde web tabanlı öğretim ile geleneksel öğretim yönteminin uygulanması sonucunda öğrencilerin demokrasi anlayışları nasıl gelişmiştir? sorusunu cevap aranmıştır.

## 3.0. SINIRLILIKLAR

Araştırma; 2001-2002 eğitim öğretim yılında Elazığ İlköğretim Okulu ile Murat İlköğretim Okulu'nun 5. sınıfında okuyan deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerle, demokrasi konusunun öğretimiyle, deney grubuna uygulanacak web tabanlı eğitim ile kontrol grubuna uygulanacak geleneksel yöntemle sınırlıdır.

## 4.0. YÖNTEM

**4.1. Araştırma Deseni:** Araştırma sorusu, yarı deneysel bir araştırma yapmayı gerektirmiş ve bunun için nicel ve nitel araştırma yaklaşımı bir arada kullanılmış ve çeşitleme (Triangulation) (Türnüklü, 2001) yapılarak güvenilirlik artırılmıştır (Creswell, 1994). Bu amaçla, bir deney ve bir de kontrol grubu oluşturulmuştur. Bağımsız değişken olan web tabanlı öğretim ile geleneksel yöntemin bağımlı değişken olan öğrencilerin yazma performanslarına olan etkisi araştırılmıştır.

## 4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2001-2002 öğretim yılı birinci yarı yılında Elazığ İl merkezindeki Murat İlköğretim Okulu'nda bulunan 1198 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın evrenine bu okulun seçilmesinin nedeni, programın bilgisayar laboratuvarında uygulanmasının gerekliliği, internet bağlantısı ve öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımı konusunda deneyimleri ile ilgili ölçütleri karşılamasıdır.

Araştırma, Murat İlköğretim okulunda bulunan 5A ve 5E sınıfların yürütülmüştür. 5E sınıfı deney, 5A sınıfı deney grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda 10 öğrenci kız, 12 öğrenci erkek olmak üzere toplam 22, kontrol grubunda ise 15 öğrenci kız, 19 öğrenci erkek olmak üzere toplam 34 öğrenci yer almaktadır.

## 4.3. Program ve Uygulama

Araştırma programı, 2 Ocak 2002 tarihinden 6 şubat 2002 tarihine kadar haftada iki ders saati olmak üzere toplam 16 ders saati uygulama yapılmıştır. İlk hafta 2 ders saati ve son hafta da 2 ders saati toplam 4 ders saati görevler için fazladan uygulama yapılmıştır. Çalışmada öğrenme materyali olarak bir web sayfası hazırlanmış, arama motorları ve elektronik posta ve çeşitli kuruluşların web sayfalarından yararlanılmıştır. Bu sayfalar:

<http://www.cankaya.gov.tr/>  
<http://basbakanlik.gov.tr/>  
<http://tbmm.gov.tr/>  
<http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?t=demokrasi>  
<http://www.demokrasivakfi.org.tr/>

Araştırma, deney grubu ile okul bilgisayar laboratuvarında, kontrol grubu ile sınıf ortamında yürütülmüştür. Deney grubunda iki öğrenci laboratuvar ortamında bir bilgisayardan birlikte çalışma yapmışlardır. Bilgisayarlar 32 RAM ve 500 Mhz olup, Windows 98 işletim sistemi ve MsOffice 2000 programı yüklenmiştir. Ayrıca, laboratuvar da internet bağlantısı mevcuttur.

Araştırma sürecinin başında öğrencilere “Demokrasinin yaşamımız üzerindeki etkileri nelerdir? Demokrasi olmasaydı yaşamımız nasıl olurdu?” sorusuyla öğrencilerin demokrasi ile ilgili bilgileri ve düşüncelerini içeren görevi hem deney hem de kontrol grubundan yazmaları istenmiştir. Daha sonra deney grubu web sayfasından, arama motorlarından ve ilgili web sayfalarından konu alanı ile ilgili gerekli veri toplama, verileri okuma ve tartışmaya yöneltilmiştir. Araştırma sürecinin sonunda, aynı görev öğrenciler tarafından tekrar yaptırılmıştır.

Kontrol grubunda da öğretim araştırmacı tarafından yürütülmüş ve ilgili konu içeriği anlatılarak not tutturulmuştur. Kontrol grubunda da deney grubundan istenen görevin aynısı istenmiştir.

#### 4.3. Veri Toplama Aracı:

Araştırmada öğrencilerin demokrasi anlayışlarının nasıl geliştiğini belirlemeye yönelik olarak yapmaları istenen “Demokrasinin yaşamımız üzerindeki etkileri nelerdir? Demokrasi olmasaydı yaşamımız nasıl olurdu?” konulu yazma çalışmalarının değerlendirilmesi için bir değerlendirme yönergesi (rubrik) geliştirilmiştir.

Performans değerlendirme yönergesi, geniş ölçekli yazmayı değerlendirmede kullanılmakta, bütüncül bir puanlama yapmaya ve iyi bir yazmanın çeşitli boyutlarını değerlendirmeye imkan sağlamaktadır (Martin-Kniep, 2000; Moskal, 2000; Greene, 2001). Güvenilir ve geçerli değerlendirme yönergesi hazırlamak performans düzeylerini ve performansın temel bileşenlerini belirlemek için alan uzmanlarıyla görüşerek ve literatür incelenerek oluşturulmuştur. Temel bileşenler şunlardır:

İçerik (içerik bilgisi, zenginliği, detaylar, mantık, anlamlılık ve açıklamalar, kendi görüşünü destekleyici informasyon toplama ve sunma) ve organizasyonun (fikirlerin bir ana fikir etrafında organize edilmesi, informasyonun düzeni, yapısı ve sunumu, paragraflar arası geçişler, etkililik, sonuç) ele alındığı bütüncül bir puanlama yönergesi geliştirilmiştir. Değerlendirme yönergelerinin her bir bileşeni için ölçülebilir değerlendirme yapılmasını sağlayacak puan ataması yapılmıştır (Wilde ve Sockey, 1995; Martin-Kniep, 2000; Moskal, 2000). Performans düzeyleri: 0 = Görev yapılmamış, başarının kanıtı yok; 1 = Sınırlı başarı; 2 = Başarının bazı kanıtları var; 3 = Yeterli başarı var; 4 = İyi başarı; 5 = Mükemmel başarı.

Değerlendirme yönergesinin güvenilirlik çalışması için 2001-2002 öğretim yılı ikinci yarı yılda Murat İlköğretim Okulu ve Elazığ İlköğretim Okulunda yukarıda belirtilen görevler için 120 öğrencinin katıldığı bir haftalık ön uygulama yapılmıştır. Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar araştırmacı da dahil olmak üzere dört (Araştırmacı, Türkçe Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni) değerlendirmeci tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirmeciler birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirmede bulunmuşlar ve program uygulamasında da elde edilen verilerin puanlanmasında gruplardan hangisinin deney, hangisinin kontrol grubu olduğu da belirtilmemiştir. Ön uygulamada puanlayıcılar arasında uyuma bakılmıştır (Shaka ve Bitner, 1996; Fitzgerald ve Teasley, 1986; Moskal, 2000). Performans yönergelerinin altı puanlayıcı tarafından puanlanmasında elde edilen veriler, yapılan güvenilirlik analizi (reliability analysis) sonucunda Cronbach’ alpha değerleri ve korelasyonlar puanlayıcılara göre: En düşük korelasyon .50 ile araştırma görevlisi ile Türkçe öğretmeni, en yüksek korelasyon .60 ile sosyal bilgiler öğretmeni ile sınıf öğretmeni arasında olmuştur. Cronbach’ s alpha değeri 0.85’tir.

Öğrencilerin yapmış oldukları çalışmadan seçilen 10 çalışma (en yüksek puan alan 3 çalışma, orta düzeyde puan alan 4 çalışma ve düşük puan alan 3 çalışma) sosyal bilgiler öğretmeni ile araştırmacı tarafından tekrar puanlamaya tabi tutulmuştur. Yazma çalışmalarının iki puanlayıcı tarafından puanlanması sonucunda puanlayıcılar arasındaki  $\pm 1$  düzeyinde uyum yüzde 70 olarak bulunmuştur.

#### 4.4. Verilerin Çözülmesinde Kullanılan İstatistiksel İşlemler

Kümeleme analizi, Frekans, yüzde, Ki-kare testi, güvenilirlik analizi (reliability analysis), korelasyon (Pearson Correlation), aritmetik ortalama, standart sapma, t testi. Analiz işlemlerinde güven aralığı  $p < .05$  olarak belirlenmiştir.

#### 5.0. BULGULAR VE YORUMLAR

Program uygulamasına başlamadan önce, deney ve kontrol grubunun öntest olarak demokrasi konusundaki anlayışlarını belirlemek için performans düzeyleri belirlenmiştir. Web tabanlı eğitimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubunun demokrasi konusundaki performans düzeylerini belirlemek için bağımsız gruplar t testi ile analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda demokrasi konusundaki performansında grupların öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bulgular Tablo 1’da ayrıntılı olarak sunulmuştur.

**Tablo 1:** Deney ve Kontrol Grubunun Öntest Puan Ortalaması ve Standart Sapması

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	Anlamlılık Düzeyi
Deney	22	2.50	.91	54	-1.206*	.233
Kontrol	34	2.85	1.16			

\*p&gt;.05

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının demokrasi konusundaki anlayış düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Grupların öntest standart sapma puanlarına bakıldığında kontrol grubunun standart sapmasının deney grubuna göre bir ölçüde yüksek olduğu görülmektedir. Bu, deney grubunun kontrol grubuna oranla homojen olduğunu göstermektedir. Grupların performans puan ortalamalarının birbirine çok yakın olması daha sonra yapılacak karşılaştırmaları kolaylaştırmaktadır.

Yöntemlerin gruplar üzerinde etkisini test etmek için grupların program uygulamadan ve program sonunda yaptıkları çalışmalardan elde ettikleri puanlar bağımlı gruplar t testi kullanılarak analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest puan ortalamaları arasında sontest lehine istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bulgular Tablo 2’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

**Tablo 2:** Kontrol Grubu Öntest-Sontest Puan Ortalaması ve Standart Sapması

Kontrol Grubu	N	$\bar{X}$	SS	r	Sd	t	Anlamlılık Düzeyi
Öntest	34	2.85	1.16	.126	33	-1.292*	.205
Sontest	34	3.20	1.25				

\*p&gt;.05

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, kontrol grubunun demokrasi konusundaki anlayışları ile ilgili öntest-sontest puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, kontrol grubunda uygulanan geleneksel yöntemin öğrencilerin demokrasi konusundaki anlayış düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir.

Deney grubunda uygulanan web tabanlı öğretim uygulamasının öğrencilerin demokrasi anlayışları ile ilgili performansları üzerindeki etkisini belirlemek için öntest-sontest puanları bağımlı gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Deney grubunun öntest-sontest puan ortalamaları arasında yapılan analiz sonucunda sontest lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 3’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

**Tablo 3:** Deney Grubu Özet Yazma Öntest-Sontest Puan Ortalaması ve Standart Sapması

Deney Grubu	N	$\bar{X}$	SS	r	Sd	t	Anlamlılık Düzeyi
Öntest	22	2.50	.91				
Sontest	22	4.18	.80	-.066	21	-6.315*	.000

\*p&lt;.05

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, deney grubunun demokrasi konusundaki anlayışları ile ilgili öntest-sontest puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuç, deney grubunda uygulanan web tabanlı eğitimin öğrencilerin demokrasi konusundaki anlayış düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğunu göstermektedir. Yani, web tabanlı öğretim öğrencilerin demokrasi konusunda anlayış geliştirmelerinde etkili olmuştur denebilir. Diğer taraftan grubun standart sapmasının öntestte göre sontestte az da olsa düştüğü görülmektedir. Bu, yöntemin öğrencileri homojen duruma getirdiğini göstermektedir.

Web tabanlı öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında uygulanan yöntemlerden hangisinin öğrencilerin demokrasi anlayışları üzerinde etkili olduğunu belirlemek için grupların sontest puan ortalamaları arasında karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrencilerin demokrasi konusundaki anlayışlarında deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Bulgular Tablo 3’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

**Tablo 3:** Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Puan Ortalaması ve Standart Sapması

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	Anlamlılık Düzeyi
Deney	22	4.18	.80	54	3.255*	.002
Kontrol	34	3.21	1.25			

\*p&lt;.05

Araştırma sonuçları, demokrasi anlayışının gelişimi açısından web tabanlı eğitimin uygulandığı deney grubunun geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundan sontest puan ortalamalarında deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Deney grubunun sontest ortalamasına göre performans düzeyi, **iyi başarı** ile **mükemmel başarı** arasında **iyi başarıya** daha çok yakındır. Oysa ki kontrol grubunun performans düzeyi **yeterli başarı** ile **iyi başarı** arasında **yeterli başarıya** daha yakındır.

Araştırmanın nicel verileri, web tabanlı eğitimin geleneksel öğretimden daha etkili olduğunu göstermektedir. Yani, öğrencilerin demokrasi anlayışlarının gelişiminde web tabanlı eğitim, geleneksel öğretimden daha etkilidir. Ayrıca, yöntemlerin gruplar üzerinde etkisi farklı olmuştur. Deney grubunun standart sapması sontestlerde kontrol grubunkinden daha düşüktür. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha homojen durum gösterdiği ile açıklanabilir.

#### **Öntest olarak uygulanan görevden elde edilen deney ve kontrol grubuna ait nitel verilerin yapılan analizinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:**

Kontrol grubu öğrencilerinin yaklaşık yüzde 88'i (30) demokrasinin iyi bir yönetim biçimi olduğunu ve demokrasi olmazsa yaşantımızın zor olacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin tamamına yakını (33) demokrasi kavramını seçme ve seçilme hakkı ile eşdeğer olarak parlamenter demokrasi ile açıklamışlardır. Demokrasi kavramını açıklarken kontrol grubunda hiçbir öğrenci laiklik kavramına atıfta bulunmamıştır.

Öğrenci 28: “Demokrasi bizim hayatımızı kolaylaştırmıştır. Demokrasi olmasaydı yaşamak zor olurdu. Biz sınıfta bile başkanımızı seçemezdik. Demokrasi bizim iyi yaşamamızı sağlıyor.”

Deney grubu öğrencilerin yaklaşık yüzde 80'i (17) yaşantımız zorlaşırdı. Öğrencilerin tamamı seçme ve seçilme haklarının olmayacakları üzerinde durarak parlamenter demokrasi konusuna atıf yapmışlardır. Öğrencilerin yüzde 60'ı (13) “demokrasi olmasaydı dini özgürlüğümüz olmazdı” diyerek demokrasi kavramını laiklik kavramı ile ilişkilendirmişlerdir. Öğrencilerin tamamı kavramı doğru bir şekilde ele alarak demokrasinin bir yönetim biçimi olduğunu vurgulamışlardır.

Öğrenci 42: “Demokrasi iyi bir yönetim şeklidir. Demokrasi olmasaydı hayatımız zorlaşırdı. Bizi yönetenleri başkaları seçerdi.”

Araştırmanın nitel verilerinin içerik çözümlemesi yapıldığında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin yazdıkları öntest görevinde genelde benzer ifade biçimleri kullandıkları gözlenmiştir. Demokrasi kavramını açıklama, demokrasinin yaşamımız üzerindeki etkilerini açıklamada genelde aynı konu üzerine odaklandıkları görülmüştür. Öğrencilerin açıklamalarının benzerlik göstermesinde en önemli etken okulda okutulan kitapların, aynı program hedeflerinin olmasının yanı sıra sınıf başkanı ve kol başkanlarının seçimi gibi süreçlerin işletilmekte olduğu söylenebilir.

#### **Sontest olarak uygulanan görevden elde edilen deney ve kontrol grubuna ait nitel verilerin yapılan analizinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:**

Deney grubu öğrencileri demokrasi konusundaki verilen göreve ilişkin yaptıkları yazılı açıklamalarda demokrasinin iyi bir yönetim biçimi olduğunu belirterek demokrasi olmasaydı yaşamın daha da zorlaşacağını belirtmişlerdir (22). Öğrencilerin yaklaşık yüzde 86'sı (19) demokrasinin herkese özgürlük getirdiğini, seçme ve seçilme hakkı sağladığını belirterek parlamenter demokrasiye atıfta bulunmuşlardır. Öğrencilerin yüzde 60'ı (13) demokrasi sayesinde beğenmedikleri yöneticileri değiştirebildiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı demokrasi sayesinde başkalarının bizim haklarımıza saygı gösterdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, demokrasinin insanlara hoş görü getirdiği belirtilmiştir (yüzde 41, 9).

Öğrenci 39: “Demokrasi olmasaydı sınıf başkanı seçilemezdi. Herkes başkan olmak ister karışıklığın çıkmasına neden olurdu. Kavgalar çıkardı. Demokrasi bizim başkalarına, onlarında bizim haklarımıza saygı göstermelerini sağlar. Demokrasi olmasaydı biz yöneticilerimizi seçemezdik...”

Kontrol grubu öğrencilerinin tamamı demokrasi kavramını seçme ve seçilme hakkı olarak ele almaktadır. Öğrencilerin yüzde 50'si (17) demokrasinin insanlar arasında hoş görü sağladığını, yüzde 35'i (12) ise insanlar arasındaki anlaşmazlıkların barışçı yoldan çözümüne katkı getirmeyi sağladığını belirtmektedirler.

Öğrenci 23: Demokrasi olmasaydı karışıklık olurdu. İnsanlar kavga ederdi. Bizi yönetenleri seçemezdik.... Demokrasi insanların birbirlerine iyi niyetli yaklaşmasını sağlar. Kendi istediklerimizi yapamazdık...”

Araştırmanın nitel verileri, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest çalışmasında gruplar arasında önemli ölçüde bir farklılık olmadığını, temel kategorilerin birbiri ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Temel demokrasi anlayışlarının seçme ve seçilme hak ve özgürlüğü ile açıklama yoluna gittiklerini göstermektedir. Grupların bu anlayış geliştirmelerini öğrencilerin okul ve sınıf içerisindeki uygulamalarla da açıklamak mümkündür. Araştırmanın son test görevinden elde edilen verilerin analiz sonuçları ise deney grubu ile kontrol grubu arasında temel kategorilerde bir benzerlik olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, deney grubu öğrencilerinin demokrasinin yaşamları üzerine etkileri açısından sivil demokrasinin kontrol grubuna göre daha yaygınlık kazandığını göstermektedir. Deney grubunda bu anlayışın gelişmesinde web tabanlı öğretimin önemli bir etken olduğu söylenebilir.

## 6.0. TARTIŞMA-SONUÇ

Araştırmanın nitel ve nicel bulguları birbirini destekler mahiyettedir. Deney grubu hem nicel veriler açısından kontrol grubu ile istatistiksel olarak farklılık gösterirken, nitel verilerde de kontrol grubuna göre daha derinleşme, konuyu açıklamada kullanılan ifadelerin daha farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Deney grubunun bu başarısında öğrencilerin web sayfasından ve çeşitli internet sitelerinden bu konuda farklı bakış açılarını görme, bu bakış açılarıyla sınıf ortamında tartışmaya katılmalarının önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçları, web tabanlı öğretimin geleneksel yönteme göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Jonassen'nin (1994) ve Wilson ve Lowry'nin (2000). öğrenciler teknoloji ile öğrenebilirler düşüncesini desteklemektedir. Bu açıdan web tabanlı öğretim uygulamasının öğrenci başarısına katkısı açısından Russell (1999), Chang (2001) ve Demirli'nin (2002) yapmış oldukları araştırmaları destekler mahiyettedir. Ayrıca, araştırmanın demokrasi anlayışının gelişimine etkisi açısından sonuçlar Akgül'ün (2002) internetin demokrasinin gelişimine katkı getireceği düşüncesini desteklemektedir. Web tabanlı eğitimin bu uygulaması, geleneksel eğitim teknoloji-araç yaklaşımının ötesinde uygulamalara olanak sağladığını göstermektedir.

Araştırma sonuçları, web tabanlı eğitim uygulamasının geleneksel öğretim yaklaşımına göre öğrencilerin bilgi oluşturma sürecine destek sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle deney grubu öğrencilerinin demokrasi konusundaki anlayışlarında çeşitlilik ve çok boyutluluk bunun önemli bir göstergesi olarak düşünülebilir.

## 7.0. ÖNERİLER

- Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.
- 1- Eğitim-öğretim etkinliklerinde teknoloji öğretimi yerine teknoloji ile öğrenme anlayışı çerçevesinde imkan dahilinde tüm derslerde bilgisayar ve internet teknolojilerinden yararlanılması,
  - 2- Değişik yaklaşımları ele alan öğretim tasarımlarından yararlanılarak değişik konuların öğretiminde öğrenci başarısına etkisinin araştırılması,
  - 3- Farklı teknolojik uygulamaların uygulanabilirliği ve öğrenci başarısına etkisinin araştırılması
  - 4- Eğitim teknolojisi çerçevesinde yapılacak araştırmalarda nicel ve nitel veri analiz tekniklerinden yararlanılması yararlı olacaktır.

## KAYNAKLAR

- Akgül, M (2002). İnternet Notları: İnternet, Demokrasi ve Türkiye. Retrieved February 5, 2000 (de indirildi) from the Word Wide Web: <http://siyaset.bilkent.edu.tr/kamunet/oncesi/cbt-not3.html>.
- Chang, C. (2001). A Study on the Evaluation and Effectiveness Analysis of Web-Based Learning Portfolio (WBLP). *British Journal of Educational Technology*. 32 (4), ss: 435-458.
- Campbell, K. (1999). The web: Design for active learning. Retrieved December 27, 2001 (de indirildi) from <http://www.atl.ualberta.ca/articles/idesign/activel.cfm>.
- Creswell, John W. (1994). *Research Design: Qualitative & Quantitative Approaches*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Demirli, C. (2002) Web Tabanlı Öğretimin Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme Dersinde Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- İpek, İ. (2001). *Bilgisayarla Öğretim: Tasarım, Geliştirme ve Yöntemler*. Ankara: Tıp Teknik.
- Jonassen, D., & Reeves, T. (1996). *Learning with Technology: Using Computers as Cognitive Tools*. (Ed. D. Jonassen), *Handbook Of Research For Educational Communications And Technology*. New York: Macmillan, 693–719.
- Jonassen, David. H. (1994a). *Learning with Media: Restructuring the Debate*. *Educational Technology Research and Development*, 42(2) 31-39.
- Fitzgerald, J. & Teasley, A. B. (1986). *Effects of Instruction in Narrative Structure on Children's Writing*. *Journal of Educational Psychology*, 78(6), 424-432
- Martin-Kniep, G.O. (2000). *Becoming A Better Teacher: Eight Innovations That Works*. Alexandria, Virginia USA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Moskal, B. (2000). *Scoring Rubrics: What, When and How? Practical Assessment, Research & Evaluation*, ERIC Clearinghouse, 7 (3). ISSN: 1531-7714. Retrieved Nowember 17, 2001 (de indirildi) from the World Wide Web: <http://ericae.net/pare/getvn.asp?v=7&n=3>.
- Greene, J. P. (2001). *Effects of Graphic Organizers on High School Science Students' Collaborative Production and Presentation of Hypermedia Research Projects*. Doctoral Dissertation, University of South Florida, USA.
- Russell, T.L. (1999). *No Significant Difference Phenomenon (NSDP)*. North Carolina State University, Raleigh, NC, USA.
- Shaka, L. F. & Bitner, L. B. (1996). *Construction and Validation of a Rubric for Scoring Concept Maps*. AETS Conference Papers and Summaries of Presentations, Retrieved November 5, 2000 (de indirildi) from the Word Wide Web: <http://www.ed.psu.edu/CI/Journals/96pap43.htm>.
- Stromen, E. F. (1992). *Constructivism, Technology and the Future of Classroom Learning*. Retrieved May 23, 2001 from the World Wide Web: [www.ilt.columbia.edu/K-12 live text/docs/construct.html](http://www.ilt.columbia.edu/K-12_live_text/docs/construct.html)
- Türnüklü, Abbas (2001). *Eğitim Bilim Alanında Aynı Araştırma Sorusunu Yanıtlamak İçin Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılması*. *Eğitim ve Bilim*, 26 (26), 3-7.
- Wilde, J. & Sockey, S. (1995). *Evaluation Handbook*. Evaluation Assistance Center-WesternRegion New Mexico: Highlands University. Retrieved May 23, 2001 (de indirildi) from the Word Wide Web: <http://www.ncbe.gwu.edu/miscpubs/>
- Wilson, B., & Lowry, M. (2000). *Constructivist learning on the Web*. (ed. E. J. Burge), *New directions for adult and continuing education: The strategic use of Learning Technologies*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, (pp. 79-88).